

טבת תשע"א

מ. זילברמן

(מה.) **טעם כעיקר**. במסקנת סוגיין יוצא שלר"ע היתר מצטרף לאיסור רק בנזיר וחטאת דהווי שני כתובים הבאים כאחד ואינם מלמדים, וטעם כעיקר לומדים מגיעולי עכו"ם. לחכמים לומדים טעם כעיקר ממשרת (ויש דין היתר מצטרף לאיסור רק בחטאת). ובפשטות מכאן דטעם כעיקר דאורייתא. וכן נקטו ר"ת (תוס' חולין צח: ד"ה גלי רחמנא וספר הישר תרצד), רמב"ן (במלחמות בסוגיין), ורבינו אליהו (תוס' ע"ז סז. ד"ה א"ר יוחנן).

אך הרמב"ם (פ"ט"ו מאכלות אסורות ה"ב-ה"ג) ס"ל דטעם כעיקר דרבנן, דכתב, "וכן אם לא היה בתערובת כזית בכל ג' ביצים אע"ם שיש הבן טעם חלב ואכל כל הקדירה אינו לוקה אלא מכת מרדות". וראה עוד בפ"א חמץ ומצה ה"ו.

כתב הרמב"ם (פ"ו חמץ ומצה ה"ה), "העושה עיסה מן החיטים ומן האורז אם יש בה טעם דגן יוצא בה ידי חובתו" (על פי משנה חלה פ"ג משנה ז וזבחים עח). והשיג הראב"ד, "והוא שיש בה דגן כזית בכדי אכילת פרס ויאכלנו". ובדעת הרמב"ם הביא המ"מ רמב"ן בהלכות חלה (לא). דזה דין מיוחד באורז וחיטים או שעורים דאמרינן גרירה ולא בעינן כזית בכדי אכילת פרס.

וקשה על הרמב"ם דאם טעם כעיקר רק דרבנן איך יוצאים ידי חובת מצה אם לא אכל כזית בכדי אכילת פרס. והעלה הקה"י (פסחים סי' לה) שלרמב"ם כזית בכדי אכילת פרס במאכלות אסורות הוא רק דין בצירוף, ובאמת בטעמו וממשו אין הטעם בטל אפילו היכא דאין כזית בכדי אכילת פרס, ורק לא אמרינן שאסור מן התורה משום חצי שיעור כי הרמב"ם ס"ל כהר"ש (טבול יום פ"ב משנה ג) דאין חצי שיעור בתערובת. [ראה פמ"ג פתיחה להל' פסח אות ב ד"ה שיטה ב' (וע"ע שער התערובת פ"ב ד"ה בביאור) שחולק על הר"ש]. [וראה בחזו"א (טבול יום סי' ג אות ו) שהסביר ברמב"ם דלא כהקה"י]. וראה במנחת כהן (שער א' פ"ד) שהעלה שאולי הרמב"ם לא נקט כזית בכדי אכילת פרס כי פשוט הוא. אך הוא דחה את זה וכתב שהרמב"ם פסק כן משום גרירה (וכהגר"א או"ח סי' תנג סק"ט).

(מו:) **הואיל ועירוב תבשילין**. ראה גמ' ביתה טו: מחלוקת רבא ורבא אשי, רא"ש שם סי' א, בעה"מ

ורמב"ן בסוגיין, רמב"ם פ"א יו"ט ה"ו, מג"א סי' תקכז הו"ד במ"ב סק"ג.

החבורה הבאה תתקיים אי"ה בליל שני לאחר תפלת מעריב

הנושא: הואיל ועירוב תבשילין